

разгледаме практическата реализация на реторическите характеристики, стил, стратегии и похвати, за да анализираме дейността на гръцко-българско сдружение „Аристотел-културен мост”, с оглед неговата цел – „да създава мостове” в отношенията между България и Гърция.

Несъмнено, все по-голяма част от живота ни се реализира в интернет пространството. То се явява като удобна трибуна за откриване на съмишленици, приобщаване към каузи, създаване на общности с конкретни ценности, визия и идеи. Под „удобна трибуна” се има предвид достъпността, известната анонимност, чувството за контрол над ситуацията, свързан с избора къде да общувам, как и колко дълго. Цялата гама от образи, видеоклипове, хипертекст, специфичен език се явяват един вид символи, които формират определена идентичност или общност (Уорник 2002).

Реализирането на виртуалната комуникация формира друг тип комуникативна среда. Виртуалният оратор притежава по-специфични функции: публикува текстови, аудио и видео записи на речи, дебати и прочие, които са били изнесени директно пред аудитория. Интернет дава възможности и за специфични реторични онлайн библиотеки, в които да се съхранява информацията. В някои случаи виртуалният оратор трябва да се съобразява с виртуалната аудитория и да подготвя изявите си с оглед на начините на възприемане и в онлайн средата.

В онлайн комуникацията ораторът губи частично доминиращата си роля на ръководител в комуникативния процес. Той е поставен в ситуация, в която не може да контролира виртуалната аудитория, както при директното красноречие. Въпреки това виртуалната реторика има редица положителни характеристики от гледна точка на ораторското въздействие. С помощта на видеоклиповете, които присъстват в онлайн пространството, ораторът става разпознаваем от много повече потребители в мрежата. Записите могат да се гледат многократно, да се анализират и пр. Съответно може да се осъществи обратна връзка между оратор и аудитория – чрез запитвания, мнения, харесвания и т.н.

За да има успешна виртуална комуникация, както при традиционното красноречие, ораторът трябва да въздейства върху аудиторията, да я убеждава и да предизвиква отзиви. Той трябва да притежава редица техники и компетентности, чрез които да направи комуникацията по-успешна, макар и индиректна. Голям плюс в тази връзка е

възможността за мултиплициране на съобщението, което се предава чрез изображение, звук, фонотекст. Това дава възможност за въздействие на различни нива, като се активират различни информационни канали, по които да протече съобщението.

Още едно предимство на виртуалните условия за общуване е, че времевите и пространствените параметри са променени в сравнение с традиционната директна комуникация. Категорията „пространство“ отсъства заради компютърно опосредстваната комуникация, при която всеки може да слуша, види, прочете отделно или заедно с други посетители на глобалната среда. Аудиторията сама определя мястото, на което да се намира, тя е хетерогенна, разпръсната в пространството (Мавродиева 2010).

Виртуална реторика на сдружение „Аристотел- културен мост”

Виртуалната реторика на сдружение „Аристотел-културен мост” се осъществява чрез тяхната страница във Facebook.[1] Това е неслучаен избор, всеизвестен факт е, че Facebook е най-голямата социална мрежа в света с близо 2 милиарда потребители. Тази платформа дава добри възможности за споделяне на идеи, мнения, опит. Организирането на потребителите в различни групи дава възможност за създаване на общности от хора със сходни интереси, от една страна, а от друга, се разпространяват идеи и влияния. Често онлайн активността може да прерасне в реална такава.

Както вече стана ясно в текста, за да анализираме виртуалната реторика на гръцко-българско сдружение „Аристотел-културен мост” ще използваме предложената от М. Хокс рамка за изследване на реторичния стил в мрежата. Тя говори за три критерия: „позиция на аудиторията“, „прозрачност“ и „хибридност“. Под „позиция на аудиторията“ авторката има предвид интеракцията между оратор и аудитория или с други думи: дали виртуалната аудитория е достатъчно стимулирана и окуражена да участва във виртуалното пространство. Под „прозрачност” се разбира дали виртуалните елементи: текст, снимки, видеоклипове, графичен дизайн, хипертекст и пр. се използват и са разпознаваеми за аудиторията. Идеята е, че колкото по-познати са, толкова „по-прозрачно” се обуславя това виртуално съдържание. „Хибридността” се съставя от комбинацията на вербални и невербални средства. Разграничени са три нива на „позиция на аудиторията“, „прозрачност“ и „хибридност“: ниско ниво, средно ниво и високо ниво.

1. По критерия „позицията на аудиторията”

– ниско ниво: има малко на брой или липсват харесвания на публикациите, няма коментари, споделяне или с други думи липсва интеракция с аудиторията

- средно ниво: няма коментари, но има известна активност откъм споделяне и харесване на публикациите
- високо ниво – има наличие на коментари, достатъчен брой харесвания и споделяне

Страницата на гръцко-българско сдружение „Аристотел-културен мост” в социалната мрежа Facebook е харесана от 635 души и има 657 последователи за период на повече от 3 години. Като цяло това не е голям брой, имайки се предвид, че страницата е достъпна и на двата езика – български и гръцки. Спрямо критерия „позиция на аудиторията” реторическият стил на сдружението се отличава с по-скоро средно ниво на интеракция с виртуалната аудитория. Всяка публикация има харесвания, почти всяка има споделяния, макар и малко на брой. Има наличие и на коментари, но те са по-скоро рядкост. Демонстрирани са реторически умения и опити за стимулиране и приобщаване на аудиторията към каузата – взаимното опознаване на двата народа чрез културния обмен. Колкото повече потребители на Facebook харесат страницата, толкова повече ще се увеличи посещаването ѝ, а оттам интеракцията между виртуалния оратор и виртуалната аудитория. Въпреки това не се очаква, че страницата ще бъде обект на масов интерес, защото има по-скоро елитарно съдържание.

2. По критерий „прозрачност”

- ниско ниво – няма текст, който пояснява публикациите, а само хипертекст, хипервръзка или снимков/ видео материал
- средно ниво – налични са хипертекст, хипервръзка, снимков материал и текст за пояснение
- високо ниво – наличен е само и единствено текст

Анализът показва, че „прозрачността” отново се характеризира със средно ниво. Освен това текстът, който пояснява, винаги е както на български, така и на гръцки език.

3. Относно „хибридността”:

- ниско ниво – налични са само текст или визуален материал
- средно ниво – съдържа както текст, така и хипертекст + хипервръзка/ визуален материал
- високо ниво – налице са и четирите компонента: текст, хипертекст, хипервръзка, визуален материал.

По последния трети критерий, а именно „хибридност”, реторическият стил на сдружението се отличава с висока степен на хибридность: почти всички публикации съдържат компонентите текст, хипертекст, хипервръзка, визуален материал. Това е свидетелство за добра организация на публикацията във виртуалната среда и за въздействие върху аудиторията, чрез умело използване на реторическите средства за включване на различни комуникативни канали. Например: публикацията по повод организирания от сдружение „Аристотел-културен мост” концерт „Един век ребетико” в София на 3-ти октомври 2019г. в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, е със съдържание, цитирам: „Концертът „ЕДИН ВЕК РЕБЕТИКО“ с АГАТОНАС и неговата група 03.10.19г., в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“. Беше едно вълшебно пътешествие. Сърдечни благодарности на всички, които са помогнали и на всички присъстващи. В следните линкове ще видите: Кратка информация за концерта <https://youtu.be/Oo0rk4EUddE> Видеозапис на целия концерт <https://youtu.be/nlr2rWmx2c4>. Запис на песните от студиото на академията <https://youtu.be/dpPWUyuslVY>. По повод концерта, членове и приятели на сдружението АРИСТОТЕЛ написаха статии и мисли за РЕБЕТИКО, които ви представяме в прикачената електронна книжка.”[2] Като тази публикация е преведена и на гръцки със съответните хипервръзки и хипертекстове.

След направения анализ може да се заключи, че сдружение „Аристотел-културен мост” има реторически стил, който се артикулира в горните регистри – средни до високи нива, реализирани чрез социалната мрежа Facebook. Това показва едно високо ниво на владение на виртуалните комуникации. Друга важна характеристика е средна до високата

фреквентност на публикациите – през ден или няколко дни, което свидетелства за доброто управление на страницата, чрез постоянно поддържане на интереса на гръцко-българската аудитория по културни теми, които свързват и вълнуват и двата народа.

Виртуалната реторика е своеобразна трибуна, от която оповестяват за важни културни събития в Гърция и България. Чрез нея се набира аудитория и се организират инициативи и реторико-културни срещи на високо равнище, където участие взимат посланици, министри, известни културни дейци – актьори, писатели, поети, музиканти, художници и пр., както и университетски преподаватели, журналисти, преводачи и др. Отново там е отразен медийният отзвук след събитието и така е достъпен за по-широк кръг от хора.

Сдружение „Аристотел- културен мост” не поставя публикации онлайн, които инициират дебати и дискусии по културни теми. Те залагат на това – диалогичните реторически видове да бъдат акцент в организираните реторико-културни срещи между двата народа, където да се обсъждат на живо социални теми, постижения в сътрудничеството, проблеми и пр. Именно чрез тези събития се разгръща цялата гама от реторически средства, за да се предадат посланията и да достигнат и докоснат аудиторията.

Реторико-културни срещи между България и Гърция

Реализацията на културните събития са добър пример за успешно владение на реторическите техники, похвати, стратегии и резултатното им прилагане на практика. Вследствие на това е оставен емпиричен материал за изследване от реторическа гледна точка. В настоящата разработка реторико-културните срещи ще бъдат по-скоро маркирани с оглед на техните послания и резултати. На тях ще бъде посветено отделно научно изследване, което подробно ще ги анализира.

Събитията, които организира и реализира сдружението, са в разнообразни области на културата – литература, театър, кино, изобразително изкуство, музика. Онова, което ги обединява, е желанието за опознаване чрез приемането на „другия”, споделяне на общи ценности и идеи. Това се случва именно в тези духовно-културни центрове, в които се създава един приятелски климат, където се наслаява чувството за общото, споделяното и уютното на Балканите.

Опознаването между българския и гръцкия народ наистина е дълбоко залегнало в убежденията и целите на сдружение „Аристотел-културен мост”. Някои от най-важните събития, които имат медиен отзвук и по-широка аудитория, са: „Бряг и цвят – живопис”, „Дни на Константинос Кавафис в София”; „Българо-гръцки киноветери” и „Един век ребетико”. Обхващат се разнообразни културни области : литература, изобразително изкуство, кино, музика.

Особено провокативна за анализ и добър пример за успешно реализиран реторико-културен диалог е организираната кръгла маса на тема: „Киното и екранните изкуства, мостове на приятелството и културата между Гърция и България”, по повод и прожектирането на български и гръцки филми, обединени от общо име „Честолюбие/Φιλότης-непреводими човешки ценности” от Гръцка фондация за култура и гръцко-българско сдружение „Аристотел-културен мост” със съдействието на Държавния културен институт към министъра на външните работи на България и Национална академия за театрално и филмово изкуство „Кръстьо Сарафов”. Предмет на срещата са прожекциите на филмите: „Υπάρχει φιλότιμο” („Все пак съществува честолюбие”), „Бай Ганьо тръгна по Европа”, „Радиограмофон” и „Ακαδημία Πλάτωνος” („Платонова академия”). Взимат участие: посланикът на Гърция в България г-н Григориос Василогонстандакис, г-н Янис Лилиос – председател на сдружение „Аристотел-културен мост”, проф. Константинос Цуклас – председател на Гръцката фондация за култура, чието приветствие се излъчва чрез запис; проф. д-р Ваня Лозанова-Станчева – преподавател в Център по тракология „Проф. Александър Фол“, доц. д-р Иван Иванов – преподавател в катедра – „Кинознание и драматургия” в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов”, Татяна Гранитова – сценарист и др.

Именно на тази кръгла маса се разгаря пълнокръвна реторическа дейност като въздействието се постига чрез успешното съчетание между вербални и невербални изразни средства. Използвани са различни възможности на техническите съоръжения за комуникации, така че да се осъществи мултиплициране на съобщението, което се предава чрез изображение, звук, фонотекст, което протича по различни комуникационни канали и оказва още по-осезаемо влияние върху аудиторията.

Реторическата ситуация се развива в предоставената от Гръцкото посолство в София зала „Стефан Гечев”. На преден план са поставени постери с логото както на сдружение „Аристотел-културен мост” (виж Фигура 1), така и на „Гръцка фондация за култура” (виж Фигура 2), което знаем, че е невербално средство, чрез което може да се окаже въздействие на подсъзнателно ниво. Логото е лицето на сдружението, неслучайно то е и на профилната снимка на страницата му във Facebook. Като реторическо средство за оказване на въздействие, то трябва да може успешно да предаде посланието на организацията. В логото личи приемствеността между древността и новото време – сдружението е вдъхновено от Аристотеловата мисъл и фигура (главната буква „А” директно асоциираща се с древногръцкия мислител, както е и името на сдружението) и специалният символ „@”, който от своя страна се свързва с интернет пространството. Възможна интерпретация би могла да бъде, че логото създава внушение за един конструиран образ на съвременния Аристотелов гражданин, който използва модерни средства за комуникация, чрез които да предаде своите ценности и идеи.

Фигура 1

Фигура 2

За да пресъздадем атмосферата и по-точно да предадем посланията от реторическите изяви на ораторите, участници в кръглата маса, ще представим две емблематични изказвания, чрез които ще направим съответните изводи и обобщения.

Кръглата маса е открита от посланика на Гърция в България, г-н Григориос Василогонстандакис. Той отправя своето приветствие към организаторите и аудиторията. Следват разсъждения за киното като изкуство, което надминава другите: „Истинското кино превъзхожда другите изкуства, не защото ги синтезира, а защото осъществява една съкровена нужда на човека: да вижда и чувства без посредници.”[3] Оттам говори за киното като една възможност за обрисване и изразяване на „идеи, ценности, чувства, елементи от идентичността ни, нрави, обичаи и традиции”. И завършва разсъжденията си като акцентира върху най-ценния принос на това изкуство според него, а именно да бъде използвано като „средство за популяризиране и изтъкване на културата и на характерните черти на даден народ”. Така ораторът прави плавен преход към същината на изказването си, а именно, че тази среща между българи и гърци е още един повод да се осъществи сближаване и опознаване на двата народа „в поле от откриване на елементи, които все повече ни обединяват и свързват, вместо да ни разделят”. Той подчертава и че подобни срещи могат да допринесат за обмен на идеи на творците, за общи проекти, които да засилят взаимодействието на двата народа.

В заключение посланикът на Република Гърция в България – г-н Василогонстандакис отправя благодарност към организаторите на срещата и изразява

надежда, че тази инициатива ще бъде отправна точка за още такива събития в бъдеще. Това обръщение задава посоката на предстоящото събитие, въвежда и потапя аудиторията в духа на идеите на срещата, които се разгръщат в следващите изказвания.

Изказването на Янис Лилиос – социолог, предприемач, председател на гръцко-българското сдружение „Аристотел-културен мост” съдържа важни аспекти от развитието на българо-културните отношения и е издържано изцяло в духа на идеята за необходимост от взаимно опознаване, осъществяване на силна връзка и стабилно сътрудничество на двата балкански народа – българският и гръцкият. И не само, г-н Лилиос отправя конкретни предложения за подобряване на българо-гръцкото сътрудничество в областта на културата. Анализирайки основната цел на сдружението, обект на настоящето изследване, а именно взаимното опознаване на двата народа, Лилиос засяга редица теми, които са изключително важни с оглед културния диалог между страните. От неговото изказване могат да се очертаят няколко важни тематични кръга, които са поставени като отделни акценти и в докладите на останалите участници в кръглата маса:

- Опознаването на двата народа – сложен двустранен процес, граден чрез „културата на диалога” на Балканите, случващ се в различни българо-гръцки социални пространства: туристически, образователни, бизнес, исторически и съвременни общности
- Назряла необходимост от междудържавни проекти – за образование и култура, кинематографски продукции на българо-гръцки теми и пр.
- Идея за създаване на „духовно-културни центрове със смели програми и финансиране, със специализирани човешки ресурси, с въображението и координацията на съответните институции и министерства”
- Съвместните киноветери се състоят със следните цели: българите и гърците заедно „да изострим сетивата на нашия алтруизъм, отдаденост, състрадание, разбиране, достойнство, честност, вяност, точност, любов към истината, уважение... или всичко онова, което формира ценността **филотимо**”[4]

От проведената кръгла маса се стига до заключението, че реторико-културните срещи между България и Гърция не бива да са плод на хаотични, спонтанни актове, организирани от доброволци, а да бъдат традиция, част от един по-голям

международен проект, за да се опознаят достатъчно страните, за да си сътрудничат, да обменят идеи и постигнат заедно прогрес в духовно-културен план.

Чрез проведената кръгла маса дейците около сдружение „Аристотел-културен мост” изпълняват успешно своята реторическа цел: да въздействат върху аудиторията със своите послания. Обратната връзка се осъществява чрез ръкопляскания, коментари и изказвания, които протичат както официално, така и формално след завършването на събитието. Аудиторията реагира като се приобщава към духа на идеите и дава свои такива, за да се осъществи така желаният процес на културно сближаване между България и Гърция.

Несъмнено, чрез реализираните монологични и диалогични реторически изяви, се изгражда една атмосфера от съмишленици, които заявяват своя нравствен и социален ангажимент – да градят културни мостове между двете балкански държави. И не само, макар отчитайки проблемите, които възпрепятстват процеса на взаимно опознаване, те показват как е възможно това да се случва дори в тези условия и финансиране, когато е плод на личен избор, на желание, продиктувано от нуждите на българските и гръцките граждани да търсят и постигат диалога помежду си.

Заклучение

Гръцко-българско сдружение „Аристотел-културен мост” е един добре изграден реторически проект, с ясно осъзната цел – да благоприятства процеса на културното опознаване между балканските ни народи – гръцкият и българският, които от своя страна да градят мостовете на доверието, сплотяването и сътрудничеството помежду си. За да се осъществи този сложен процес, дейците около сдружението не пестят усилия в опитите си да използват богат набор от реторически средства и техники както във виртуалната си реторика, така и в реализираните си директни реторически изяви. Реториката им е израз на силен нравствен и социален ангажимент и е напоена с послания, в които артикулира назрялата необходимост от създаване на гръцко-български духовни пространства, в които да се осъществява двупосочното проникване в културата на другия. Чрез успешните си реторически практики тези послания достигат и въздействат на аудиторията, акумулират

размисли и нови идеи за съвместни продукции и проекти, които да бележат възхода в културните взаимоотношения между двата народа.

Използвана литература:

Александрова 2013: Александрова, Д. *Основи на реториката*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2013.

Аристотел 1993: Аристотел. *Реторика*. Прев. и встъп. Студия Ал. Ничев. София: „Софи-Р“, 1993.

Мавродиева 2010: Мавродиева, И. *Виртуална реторика от дневниците до социалните мрежи*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2010.

Румпос 2019: Румпос, Д. *Културната дипломация и съвременна Гърция*. Пловдив: „Астарта“, 2019.

Стефанова 2017: Стефанова, Н. *Политическа реторика. Съвременни тенденции*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2017.

Уорник 2001: Warnick, B. *Critical Literacy in A Digital Era. Technology, Rhetoric, and the Public interest*. New York: Routledge, 2001.

Хокс 2003: Hocks, M. E. Understanding Visual Rhetoric in Digital Writing Environments. – In *College Composition and Communication*, vol. 54, № 4, 2003, 629-656. Urbana: National Council of Teachers of English, 2003.

[1] Сдружение Аристотел – културен мост. Ελληνοβουλγαρικός σύνδεσμος Αριστοτέλης. Интернет – <fb.me/aristotleclub2016>, последно посещение на 30.11.2019 г.

[2] Публикация във Фейсбук страницата на гръцко-българско сдружение „Аристотел-културен мост“. Интернет – <https://facebook.com/aristotleclub2016/photos/3075213002495166?locale2=en_GB>, последно посещение на 30.11.2019 г.

[3] Изказването е от неофициален книжен носител, който съдържа изказвания, речи и доклади на всички оратори, взели участие в срещата. Този материал беше раздаден на присъстващите на български и гръцки език, за да улесни комуникацията за тези, които не владеят един от двата езика.

[4] Според Янис Лилиос – „Съвременният Аристотелов гражданин търси, има думата, участва, действа като активно, формирано политическо същество, основавайки се на

системата си от ценности, с цел да задоволи общочовешките нужди на човека. Това е филоотимо (φιλότης)“.

THE DEVELOPMENT OF BULGARIAN-GREEK CULTURAL TIES – RHETORICAL ASPECTS OF THE ACTIVITY BY THE ASSOCIATION “ARISTOTLE- A CULTURAL BRIDGE”

Denitsa Medarska

Doctoral student at the Department of Rhetoric
at Sofia University „St. Kliment Ohridski“

Abstract:

The following research focuses on the development of the cultural dialogue between Bulgaria and Greece through researching and analysing of virtual rhetoric and oratory in cultural meetings held by the association “Aristotle – cultural bridge”. The aim is to follow the rhetorical practices of this association, which serves as a cultural and spiritual centre, used in order to build a cultural bridge between the two countries. Moreover a bridge which serves as link for good ideas aimed at a common constructive collaboration between them. The conclusion at the end of this research is that any successful intercultural dialogue is a complicated process, which requires a wide range of rhetorical skills and techniques in order for each to effectively breakthrough into the culture of the other. The mutual understanding and discovering of Bulgaria and Greece is done through the historical and contemporary societies in which the people of both nations form the multicultural plateau of the Balkans, with their language, habits and traditions.

Keywords:

intercultural dialogue, „Aristotle-cultural bridge“, virtual rhetoric , rhetorical practices

ПРЕПОРЪЧИТЕЛЕН**ФОРМАТ****ЗА****ЦИТИРАНЕ**

Деница, Медарска. Развитие на българо-гръцките културни връзки – реторически аспекти в дейността на сдружение „Аристотел – културен мост“ – В: Медии и език. Електронно списание за научни изследвания по медиен език [онлайн]. 31 януари 2020, № 7 [Реторически тренинги]. ISSN 2535-0587. <<http://medialinguistics.com/2020/01/31/bulgarian-greek-ties/>>

ДИСКУССИИ

Реторичен анализ на артинсталацията на Давид Черни по проект на тема „Ентропа“ – стереотипи и бариери за разрушаване

Росица Йорданова

Резюме:

Целта на реторическия анализ на арт-инсталацията „Ентропа: стереотипи и бариери за разрушаване“ е да отговори на въпросите: *Каква е реторическата ситуация? Каква е аудиторията, към която е адресирана? Кой е авторът? Каква е целта на визуалното реторическо послание? Каква е жанровата определеност на инсталацията? С какви визуални образи и визуална аргументация е постигната целта? Какъв е ефектът и реакциите на инсталацията на Черни?* В специфичното интердисциплинарно познавателно поле на релацията реторика – неоавангардно изкуство се обяснява както създаването, така и условията за възприемане и разбиране на инсталацията като визуална политическа реторика.

Ключови думи:

Давид Черни, инсталация, реторика – неоавангардноизкуство, стереотипи и предразсъдъци в интеркултурната комуникация, визуални реторически образи.

Реторическата ситуация се създава при откриването на артинсталацията на Давид Черни „Ентропа: стереотипи и бариери за разрушаване“ (14 януари 2009 г.), по повод поемането на председателството на Съвета на Европейския съюз, от чешкото правителство (16 януари 2009 г.). Мотото на чешкото председателство „Европа без бариери“ съдържа апел за отваряне. Инсталацията на Давид Черни е реплика, артистично предизвикателство, с което Чешката република се представя като страна на изкуствата, в която за свободата на твореца няма цензура и бариери. Мястото на откриването – Брюксел и сградата на Justus Lipsius – главно седалище на Съвета на Европейския съюз, присъствието на европейския политически елит се свързва с очакванията за традиционна епидейктическа, представителна, междудържавна реторика. С първото предизвикателство към аудиторията, заложено в търсения контраст между функциите на сградата на Justus